

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2.50 „
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 20. oktobra 1916.

Osebnost in državna misel.

Wer häßlichen Sinn in schönen Dingen findet, ist verderbt, ohne Anmut zu haben. Das ist ein Fehler!

Wer schönen Sinn in schönen Dingen findet, gehört zum Reiche der Kultur, für ihn ist Hoffnung!
Oskar Wilde: Das Bildnis der Dorian Gray. (Anhang).

Po vsem slovenskem ozemlju, koder zveni naš predragi materinski jezik in koder srca Slovencev plamené v ljubezni do svete rodne zemlje, se sedaj že skoro po vseh učilnicah vrši redni pouk. Naše najdražje, kar imamo in česar nam nihče ne sme vzeti ali odtujiti — našo mladino — so sprejele v svoje varstvo naše šole. In kakor vedno doslej, tako tudi v teh strašnih dneh uničevanja in umiranja opravlja slov. učiteljstvo svojo poučno in vzgojno nalogo; ustvarja novo življenje — nadomestilo, protest in kljubovanje vsemu zlu in vsem grozotam, ki vihrajo v divjih strasteh po bojnih poljanah! Dokler živi slovensko učiteljstvo, toliko časa ostane v kljub in vzlic vsemu zdrav in živ tudi slovenski narod!

Samo tam, koder treskajo smrtonosna žrela morilnega orožja pogibelj in razdejanje, se je ustavilo blagotvorno delovanje naših šol. Šola potrebuje miru. Ona je ustrezajoč element pravičnosti, lepote in kulture, zato sovraži nasilstvo in tisto moč, ki hodi pred pravico! Toda ako bi bilo ukazano in ako bi imelo kaj smisla in smotra, da naš slovensko učiteljstvo s svojimi telesi krije zdravje in življenje slovenske mladine, bi storilo tudi to! Ampak tudi naša telesa ne vzdrže pred točo jekla in svinca, kakor tudi so že vajena vsem trdotam in udarcem naših do skrajnosti zanemarjenih, nedostanih in nekulturnih materialnih razmer!

Saj naš ne poznajo, da, celo tistim smo tuji, ki bi nas morali poznati, ker nam režejo kruh preživljanja in pravice!

Morala je priti svetovna vojna! In sedaj so spoznali nas in naše delo avstrijski generali in vojvode, in od te strani je prišla pohvala! Oni, ki ustvarjajo bodočnost domovini, praviš s svojimi priznanji, izrečenimi na naš naslov, da bi to ustvarjanje v taki realnosti in nepremagljivosti ne bilo mogoče, ako bi mu temelja in sredstev ne dajalo učiteljstvo! Učiteljstvo stoji dobesedno noč in dan na braniku domovine — na bojnem polju in tudi doma. In v tem trenutku, ko pišemo te vrstice, se zopet giblje ves ta velikanski šolski stroj, zbira, znaša, prosi, daruje! Niti ena roka ne miruje! Vse za domovino! Toda istočasno še vedno povohava kovarstvo in zlobnost, preži, zalezuje, objeda, obsaja; udarjeni sta s slepoto na tak način, da vidita vse črno in umazano!

Naslonjeni na pohvalo od strani, ki je v teh časih najkompetentnejša; optri na zavest v polni meri storjene stanovske in državljanske dolžnosti smo v interesu osebne časti, stanovskega ugleda in izvršenih dejanj primorani, da slovesno in apodiktčno protestujemo protivsemu, kar se zadirja v nas na osnovi neutemeljenosti, napolncevanja, osebne ali narodnostne anti-patije!

Kar smo čuli pohvale, to moramo in hočemo vedno obračati v prid svojemu stanu! Skromnost bi ne bila tu na mestu. Skromnost nas je tepla doslej, v bodoče nas več ne bo! Če ustvarjamo tako velika dejanja, da pred njimi mi švigne iz nožnice v častečem zamahu sablja avstrijskega generala, tedaj se oglasa kategorični imperativ naše osebne časti, da se v zvravnemo ponosno in samozavestno pokonci, ker smo prepričani do srčnih globočin, da je vloga nemškega učitelja iz leta 1866, sedaj tudi v rokah avstrijskega, torej tudi slovenskega naprednega učitelja!

In zato se s ponosom imenujem naprednega slovenskega učitelja, in četudi bi me zaraditega krivica obsodila na vislice! Zakaj sedaj mi pravi veliki čas, da me je moja organizacijska šola usposobila za vse, kar stan in domovina zahtevata od mene!

Vedno smo govorili, da gledamo naprej, in — evo, sedanjost dokazuje, da nismo govorili laži! Napravili smo se take, kakršni smo in s kakršnimi je danes naša domovina zadovoljna! Napravili pa smo tudi druge take, da zbujajo občudovanje s svojimi heroičnimi deli! Tonašotrditev podpisuje s svojo krvjo! Temeljitši dokaz je nemogoč! —

Dne 7. septembra leta 1913. so bile ob 25letnici naše Zaveze v »Narodnem domu« v Ljubljani izgovorjene v imenu naprednega slovenskega učiteljstva te besede: »To (svojo) nalogo izvršujemo v šoli tako, kakor ukazuje državni šolski zakon; izven šole tako, kakor dovoljuje to državni osnovni zakon in kakor to ni zabranjeno avstrijskemu državljanu...«

Dalje: »Ideje in ideali so ohranili slovensko učiteljstvo, zakaj kruha ni bilo in ga ni v toliki množini, da bi on dajal in zagotavljal obstanek. Tako smo se — telesno lačni — zgrnili v kulturno strujo, ki si krči pot med skalami in trnjem v daljo in širjavo, sprejema vase vsakega in vse, ki hočejo s povzdigo moralnih sil svojega ljudstva to ljudstvo dvigniti na nivo kulturnega človeštva ter to svoje ljudstvo vzporediti ob stran drugim plemenom istih čuvstev in enakih stremeljenj.«

Potem: »Sami avtoriteta, cenimo avtoriteto državne oblasti in tistih fundamentov, ki drže državo kvišku. Treba je v velikem telesu državnega ustroja miru in reda, da se da posameznim narodom prilika do eksistence, razvoja in napredka. Že ker smo učitelji svojemu ljudstvu, mu ne smemo jemati teh prvotnih pogojev življenja, pač pa smemo in moramo zahtevati za njegovo prid, da se z našim narodom ne ravna drugače, nego z drugimi narodi, ki imajo iste dolžnosti, ki pa nimajo z njimi naš narod istih pravic.«

In končno: »Bili bi sleparji, samopašniki in zavodniki, ako bi v okvirju svoje države in z iluzornimi sanjami zahtevali to, kar je nemogoče in nedopustno. Ampak globočina in neomajnost našega prepričanja je poveljajoča sila, ki stoji na čelu naših vrst, ki se oglasa iz slehrne naše duše, da imamo voljo, zatorej tudi moč, da kljub vsem zapre-

kam, obrekovanjem in nasprotovanjem svojem ljudstvu in svoji domovini v blagor in korist, a nikomur na škodo uveljavimo svoj program! — Mi stopamo vanje (v drugo razdobo) hrepeneč po delu, ki bodi posvečeno blaginji našega ljudstva, ki si naj samo, duševno silno in materialno močno, dá to, kar gre vsakemu kulturnemu narodu: sebi življenje — domovini slavo!«

To je naš confiteor! — Gradili in delali smo, gradimo in delamo torej, na temelju dveh zakonov, ki jih je podpisal avstrijski cesar Franc Jožef I. Zato smemo pač zahtevati, da se presoja to delo tako nepristransko, kakor je bilo in je izvrševano v soglasju z zakonitimi določili! Gospodar, ki hoče sebi dobro, ne bo tepel poštenega delavca, ki dela v prvi vrsti zanj! In kdor krivično sodi delo učiteljstva, ta žali njegovo čast, ki mu je edina odlika. Ker pa nihče ne bo trdil, da je delo učiteljstva dobičkanosno za posameznika ali za celotni stan, mora veljati naša trditev, da učiteljstvo seje, drugi pa žanjejo. Koder in kar žanje narod in domovina, tam kaj zori naše moralno zadoščenje! Če kdo obsoja tako delo ali ga krivično tolmači, ta ne ve, da iščemo državno misel v nepristranskem izvajanju zak. določb, ki najimajo proti vsakemu stanu in proti vsakemu narodu isto, enako neprikrajšano in nepotvorno moč in veljavo. Državna misel je izražena v členu XIX. drž. osnovnega zakona. In ker stremi naše delo samo za tem, da naj vedno in povsod velja ta zakonita določba tudi nasproti našemu narodu, je ob tem delu angažirana tudi naša osebna čast, ki se ne more in ne sme dati žaliti iz enostavnega vzroka, ker ji daje zaščito in veljavo zakon!

Čim višje stoji kdo, tem večja je njegova odgovornost in tembolj bi mu morale neprestano biti v spominu, v besedah in dejanjih geslo: Justitia fundamentum regnorum!

Naročajte in širite naš list!

LISTEK

Cesarju.

NA DAN 4. OKTOBRA 1916.

Vzor — cesar!... Domovju posvečaš prestol, ti biser človeštva, kreposti simbol, a dušo in srce preveva Ti bol! — Vse zemske vrline mi gledam v njem; v tem srcu preblagem tolažba je vsem, enakega bitja na svetu ne vem! — Ti v morju ljubezni nas vse bi objel, bridkosti človeštva vse nase bi vzel, da le domovino bi srečno imel. —

Ti nosiš dve kroni, izjemni vladar; kraljeva je prva, obseva jo zar, a trnjeva druga trpljenja je dar. — Mesija avstrijski! Tvoj križevi pot je vodil v postaje trpljenja povsod! Bog daj iz bridkosti Ti srečen izhod! — Za Avstrijo dal si mladosti slovo, življenje trpljenje je Tebi biló, domovju posvetil trpljenje si to! Za god Tvoj v viharju prisegamo vsi: Do zadnjega zdiha Ti vdani smo mi! Cesarju, domovju imejte in kri!

Josip Čonč.

To in ono izza preteklih dni.

II.

Kraj prvega mojega službovanja se je nahajal na Kranjskem. Ni bil daleč od meje Primorske. Seve, često sem jo mahnil v sosedno deželo. Ob sebi se umel, da sem se seznanil z mnogimi primorskimi kolegi. Z več izmed teh sem še danes v intimnem stiku, čeravno je minilo že nad 30 let, kar sem zahajal med nje.

Ob času mojega službovanja na Kranjskem razen slovečega nemškega »Landeslehrervereina« ni bilo drugih uč. društev. To me je bolelo in večkrat sem tuptam poizkusil izprožiti kaj v snovanje takih združb, toda — zaman. Naravno, da sem se potemtakem tembolj oklenil vrlih Primorcev, ki so ta čas že imeli par svojih društev.

Eno prvih je bilo »Učiteljsko društvo za Sežanski okraj«. Temu sem bil član dotlej, da me je usoda poklicala drugam. — Zborovanja tega

društva so bila vselej jako zanimiva ter so mi ostala dosihdob v prijetnem spominu. Člane tega društva je spajala prava sodružna ljubav. Med njimi sem se res naučil istinite kolegialnosti in bratske razumnosti. Vsekdar sem se veselil dneva, ko je to društvo zborovalo. Naslajal sem se ob teh skupščinah nad lepim petjem, zlasti »Kraškega kvarteta« (Benigar — Kosovel — Sila — Starec) izborna prednašanja ne pozabim do konca svojih dni!

Najbolj se mi je vtisnilo v spomin zborovanje »Učiteljskega društva za Sežanski okraj«, ki ga je imelo, če se ne motim, jeseni leta 1885. v Skocijanu. — Ko je bil dotlej zanimivi dnevni red izčrpan, smo se vsi udeleženci podali v podzemeljske jame in votline Škocijanske ter smo tu občudovali orjaške stavbe ter čudnostno tvorbo božjega stvarjenja... Da, velikanski vtiski! In duška jim je dal tačas še mladi, a polno pesniškega vznosa prevzeti tovariš Janko Leban iz Lokve, ko je v spominsko knjigo Škocijansko napisal stike, ki sem si jih do da-

Vojna.

MAKS VIHÉR.

Z italijanskega bojišča je došla vest, da je tamkaj padel dne 10. septembra junaške smrti za domovino in cesarja rezervni poročnik Maks Viher, pomožni učitelj v Mariboru. Za svoje junaške čine je bil pokojni tovariš Viher že odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo. — Vse lepe nade, ki smo jih gojili o njegovih zmožnostih in o njegovi ljubezni do naroda, so padle z njim v prerani grob. — Pokojni slovenski učitelj-junak je bil sin tovariša Simona Vihra, nadučitelja v Vuzenici, ki mu s tem izrekamo svoje iskreno sočustvovanje!

Bodi junaškemu slovenskemu učitelju ohranjen trajen spomin v naših srcih!

STANKO POKRIVAČ.

Na italijanskem bojišču je padel, do smrti zadet od težke granate, Stanko Pokrivač, rojenec mariborskega učiteljskega stanu ter ljubezen do slovenskega naroda v dejanju izkazovati v poklicu, ki si ga je izbral. Vse načrte vse nade je uničila prezgodnja smrt. Pokopan leži v tuji zemlji severno od Asiaga.

Junaškemu slovenskemu vojaku ohranimo ljub spomin v svojih srcih!

RUSKI VOJNI SMOTER.

»Aftenposten« poroča, da se je vodja kadetov profesor Miljukov izrazil napram poročevalcu lista tako-le: Enkrat za vselej morajo obračunati z Nemci. V tem smo si liberalci na Ruskem edini in smo bili edini tudi že lani, ko so stali jako temni oblaki nad Rusijo. Romunska bo pospešila našo zmago. Vendar pa smo pripravljeni, da bo vojna trajala še naprej eno leto. Saj je general Brusilov nedavno izjavil, da ne pričakuje miru pred avgustom 1917. in tega mnenja so brez dvoma večidel vsi politiki in vojaški krogi. Kateri so naši ojni smotri, se razlaga deloma iz predgovodine te vojne. Nemčija nas je napadla, in naš smoter je torej, da vržemo samo napadalca nazaj. Boj je za nas obramben boj v dobesednem pomenu. Seveda se stvari lahko zaobrnejo tako, da nam prinese uresničenje sanj, ki smo jih že dolgo sanjali. Rusija ima pravico do prostega dostopa do morja. Zato morajo biti Dardanele ruske in trdno sem prepričan, da bomo to dosegli pri sklepu miru. Če imamo Dardanele, je našemu stremljenju po deželah zadoščeno.

KARDINAL MERCIER.

Belgijski kardinal Mercier, ki s svojo besedo in avtoriteto tako živo posega v vojne dogodke na način, ki ni v soglasju z njegovim visokim zvanjem miru in ljubezni, je imel nedavno propoved v brusselski cerkvi. To pot je bil zmernejši. Ni tako podžigal to mirnjo proti Nemcem in ni več ponavljal znane fraze v zadnjem svojem pastirskem listu, da bi Bog uničil nemško vojsko s kako kužno boleznijo. Sicer pa je govoril vedno v imenu božje

nes dobro zapomnil:

Človeku v prsih stresa se srce, stopivšemu v podzemskie hrame té! Oj, človek, kak si majhen in šibak prot onemu, ki stvari hram je tak! In ta prekrasna slavna Reka, Poznana že iz starega je veka! Njo je omenjal že Vergil ter velmož mnogo jo slavil, a tudi še današnji dan sem roma Vlah, Slovan, German: Kjer se nahaja takošna krasota, med narodi premine vsa togota! Celo Štefanija, carjevna premila, s pohodom kraj je ta-le počastila: Zares ponosni lahko ste Brkini, da v skromni ljubi Vaši domovini naravno čudo tako se nahaja!

Če sem koga izpodbudil, da si ob prilika ogleda to čudesno pokrajino slovenske naše domovine, po tem so vrstice te-le dosegle svoj namen...

Da ste mi čili in zdravi!

Slamoštev.

Previdnosti, pod katere zaščito stavlja usodo svoje domovine. Toda Mercier ne pravi več o Nemcih, da so Huni in še kaj hujšega. — Naše ustnice — je rekel — prečiščene po krščanski ljubavi, ne govorijo o mržnji. In naj je naša bol še tako velika, mi ne občutimo sovraštva proti krivcem. — Za tem je govoril: »Naletite morda na slabotne narave, za katere ni vojna nič drugega, nego eksplozija min, razletanje granat, človeške klavnice, prelivanje krvi, kupi mrtvecev. Naletite morda tudi na politike nizkega čuvstva, ki v kaki biki ne vidijo drugega, nego zasedanje kosov zemlje ali pokrajin. Ne! Vojna ima — vkljub vsem svojim strahotam — velik in strogo vzvišen smoter; v njej se nahaja nesebičen entuziazem naroda, ki daje svoje življenje za stvari, ki se ne morejo ne pretehtati ne prešteti ne ukrasti: za čast, za mir, za svobodo!

SAMOUR MOR EVROPE.

»Lokalanzeiger« javlja: Znaní princ Aleksander Hohenlohe, ki je pristaš miro-ljubov, je objavil v »Neue Züricher Zeitung« članek pod nadpisom »Samour mor Evrope«. Princ pravi da je zdaj potreben nastop za mir. Stvari so take, da lahko obe stranki skleneta časten mir, ker so se na obeh straneh hrabro bili. Papež in Wilson sta poklicana, da rešita vse vojskujoče se države popolnega pogina.

POSPEŠEVATELJI VOJNEGA POSOJILA

dobe posebne priznalne diplome. Cesar je odredil, da se naj izstavljajo posebni pohvalni dekreti takim osebam, ki so odlično delovale v proslah vojnih posojil. Imena odlikovanih se naj objavijo v uradnem listu. Dekrete bo izdajal na podlagi Najvišjega pooblastila finančni minister.

PROTI TISTIM, KI ZAPUSTE DRŽAVNO OZEMLJE.

Dunaj, 21. septembra: »Wiener Ztg.« objavlja odredbo o izgubi pravic, mest in pravic, če kdo zapusti državno ozemlje med vojno.

TEŽAVE BODOČEGA MIRU.

Visok diplomat je zastopniku nekega nizozemskega lista rekel glede težav pri bodočem sklepanju miru: Pred sklepom miru je potrebno daljše premirje. Ali bo med premirjem uvoz živil v Nemčijo ustavljen in se bo nadaljevala gospodarska vojna? To bi položaj Nemčije silno otežilo, dočim bi nasprotniki imeli vzrok pogajanja kar mogoče dolgo zavlačevati. Če bi se pa dovolil dovoz živil, bi si Nemčija preskrbela velike zaloge in potem vojno znova začela. Mirovna pogajanja bodo dolga že z ozirom na različne interese, ki pridejo v poštev in z ozirom na storjene obljube. Dobro je to, da ni pri nobeni stranki posebnega veselja za aneksije. Glavna točka prepira bo Alzacija in Lotaringija. Belgija ne postane ne večja, ne manjša. Na ustanovitev samostojne Poljske, ni dosti upanja, ker je Rusija še premočna, da bi jo prostovoljno odstopila. Nemčija in Avstrija pa tudi ne dasta svojih poljskih dežel. Še težje je finančno vprašanje. Najbrž bo Angleška edina država, ki bo imela še kaj denarja in se bo čutila kot zmagovalko. Svoje zaveznike ima na zlati vrvi, s katere se ne bodo mogli odtrgati. Vojaška moč Nemčije nima pomena za Angleško. Vojne stroške bo že vsaka država sama poravnala.

STANJE DRŽAVNEGA DOLGA

po koncu leta 1915. znaša glasom ravno-kar izdanega poročila kontrolne komisije: Vojni dolg znaša okroglo 14 milijard s potrebnostjo na obrestih 614½ milijona, drugih 13 milijard s potrebnostjo na obrestih 511 milijonov. Skupno torej: na kapitalu 27 milijard, za obresti 1125½ milijona.

NEMŠKI POSLANCI.

Na zborovanju nekaterih nemških državnih poslancev iz Avstrije in Nemčije v Solnogradu so proglasili nekatere vodilne smeri za bodočnost obeh držav. Sedanjó življensko skupnost je treba po vojni izrabití za ohranitev miru in za pospeševanje političke, vojaške in gospodarske sile obeh držav. Sklene naj se gospodarska zveza za dolgo vrsto let in ob svojem času naj se odpravi carinska meja. Glede prometa, trgovine, obrti, zdravstva, socialne preskrbe in varstva obrtne in duševne lastnine naj se izda enake zakone.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Od predstave 27. avgusta na Šenturški gori pri Cerkljah s sodelovanjem učenk in učiteljice M. Sajeveve 140 K; šola na Breznici, in sicer: s sodelovanjem nadučiteljevim nabral odbor v »Tednu Rdečega križa« 842 K 92 vin., za »Rdeči križ« daroval nadučitelj 5 K; za vojni oskrbovalni urad nadučitelj prodal razglednice za 4 K, za vojno botrinstvo prodal nadučitelj znakov za 20 K, za povodni U-čln daroval nadučitelj 2 K, za nabrana jabolka po nadučitelju za »Rdeči križ« izkupiček 45 K 63 vin., za vojni oskrbovalni urad prodal nadučitelj plačilnih listkov za 80 K, vse učiteljstvo prodalo šolskim otrokom vojnih znakov za 4 K 80 vin., vojnih kokard za 14 K 50 vin., odkupnina šolskih otrok od vojnih Spominskih listov 17 K 91 vin., za »Rdeči križ« članarina učiteljstva 12 K, skupaj 1048 K 76 vin.; Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem za »Učiteljski vojni podporni sklad« (glej dotični izkaz v današnji števil.) 428 K 63 vin.; poleg že izkazane vsote povodom šolske veselice v Kopru še 5 K; ravnatelj Fr. Robič in učitelj F. Zacherl v Ljutomeru za september po 5 K = 10 K; šolska mladež na Suhorju 5 K in voditeljica Poljšakova 2 K = 7 K; skupaj 1746 K 39 vin. V zadnji števil. izkazanih 200.530 K 74 v. Danes izkazanih 1.746 »39»

Doslej nabranih 202.277 K 13 v.

IV. VOJNO POSOJILO.

Po sodelovanju nadučitelja Jos. Ažmana na Breznici podpisal neimenovani nadučitelj s soprogo 1400 K in neimenovana 1000 K; skupaj 2400 K.

V 18. števil. izkazanih 2.359.638 K — v. Danes izkazanih 2.400 »—»

Skupaj IV. voj. posojila 2.362.038 K — v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Za »Rdeči križ« itd. 202.277 K 13 v.
III. vojno posojilo 278.748 »69»
IV. vojno posojilo 2.362.038 »—»
Srednje šole 29.704 »58»
Končna vsota 2.872.768 K 40 v.

Pomagajte nam!

Z Goriškega.

Pomagajte učiteljstvu, ki hrabro vztraja ob bojni črti!

Z Goriškega nam pišejo: Prišel se je na vseh šolah — tudi prav v bližini so-vražnikov — šolski pouk. Mislijo smo, da nas 1. september preseneti z draginsko doklado ali s kakšnim drugim pribojškom. A žalibog — od nikoder ničesar! Nihče sene zmeni za naš stan in zlasti v teh časih, ko zahteva naš poklic podvojeno moč! Sedanje po-učevanje ni tako lahko. Velik promet, bobnenje topov itd. A temu smo se že skoraj privadili. Skrbi nas pa to, ali bomo z naprejem mogli vztrajati s preskromno mesečno plačo. Kaj naj si kupimo z onimi par kronicami? Kupiš živila vsake vrste po 1 kg — in plače nič več. Na hrano pa sploh ne sprejme gospodinja, ker nima živil v obilici. Torej kaj početi? Prosimo c. kr. okr. šolski svet, naj nam opomore v tej zadregi. Izposluje naj nam mesečno doklado, kakor imajo drugi stanovi, ali pa naj nam preskrbi pri vojaškem poveljstvu, da bi dobivali hrano ali pa živila, kakor imajo zdaj že poštni uradniki. Učiteljstvo, ki ni nameščeno, si je poiskalo poleg plače še privatno službo, ali mi smo navezani le na one piete kronce. V zaledju se še kaj dobi, a tu ni živil, na obledo in obuvilo in drugo pa še niti ne mislimo. Pozivljamo zastopnike učiteljstva, ki so se umaknili v zaledje, da napravijo zdaj primeren korak in poka-žejo svojo skrb za kolege v bližini fronte! Važno je to vprašanje, kakor marsikatero drugo. Ako kdo zaradi pomanjkanja predčasno oboli in zaprosi za dopust, bo le krivda drugih. Zato pa prosimo, potrudite se za nas, ako hočete, da bomo vztrajali in delovali v delu za našo mladino!

KRAJEVNA IMENA NA PRIMORSKEM.

C. in kr. vrhovno armadno poveljstvo je odredilo, da morajo podrejena poveljništva, oblasti, čete in zavodi v uradnem občevarju pri označanju spodaj navedenih krajev na Primorskem namesto italijanskih imen z ozirom na neitalijansko večino prebivalstva uporabljati ona slovenska, oziroma hrvaška imena,

ki so bila tudi dosedaj v rabi pri večini prebivalstva. Na podlagi te odredbe veljajo vbodoče naslednja krajevna imena: Prosek namesto Prosecco, Grižan namesto Grignano, Kan'al namesto Canale, Opatjeselo namesto Opacchia-sella, Solkan namesto Solcano, So-vodnje namesto Savogna, Devin namesto Duino, Komen namesto Comen, Nabrežina namesto Nabresina, Se-žana namesto Sesana, Buzet namesto Pinguente, Čres namesto Cherso, Pri-morje namesto Bescanuova, Krk namesto Veglia, Labin namesto Albona, Plomin namesto Fianona, Barba namesto Barbana, Štinjan namesto Stignano, Moščenice namesto Mo-schienizze, Volosko namesto Volosca, Plave namesto Plava. Nasprotno se pa pri naslednjih krajih iste kronovine z ozi-rom na tamošnje pretežno število itali-janskega prebivalstva ohranijo dosedanja italijanska krajevna imena: Rovigno, Ca-podistria, Muggia, Isola, Pirano, Lussin-grande, Lussinpiccolo, Cittanova, Visina-da, Parenzo, Dignano, Pola. Enako se o-hrani tudi ime »Abbazia« z ozirom na njegov svetovni glas. — V objavi osta-nejo tudi doslej običajna nemška krajev-na imena (Görz, Haidenschaft, Heiligen-kreuz, Flitsch, Tolmein, Woltschach, Mit-terburg).

Vrzel v avstrijski zgodovini.

Pod tem naslovom piše neki član go-sposke zbornice v dunajski »Informa-tion«:

»Ob složnem nastopu narodov, ki bi-vajo v Avstriji drug poleg drugega in de-le drug z drugim srečo in nesrečo, sta se tudi naša jugoslovanska naroda, Sloven-ci in Hrvatje, sijajno izkazala kot zvesti državljani in do smrti pogumni branilci di-nastije. Pred izbruhom vojne se je le red-ko-kaj nudila prilika, da bi kaj natančne-jega čuli o bistvu in važnosti specialno Slovencev, naseljenih po daljnih deloma jako rodovitnih ozemljih juž. Avstrije, na ju-gu Štajerske, velikih delih Koroške, v vsej vojvodini Kranjski in delih Istre. Kar se je tupatam doznalo, je pričalo o zdravi življenski sili nadarjenega, napredujočega naroda. Jako obžalovati je, da se do-slej ni našel noben historik, ki bi nas bil zadostno poučil o zgodovini in razvoju avstrijskega Sloventva. Naša zgodovin-ska literatura podaja le kurzorične knjige in spise, omejuje se na razprave o lo-kalnih razmerah in stvareh; žal pa, da ni nobenega obsežnega dela o naših Sloven-cih. To je ravno v sedanjem trenutku, ko se je specialno Slovencev — o katerih so se posebno pri njih sovražnikih širila povsem kriva in spačena naziranja — ta-ko sijajno obnesla v izkušnji ognja, vrzel v avstrijski zgodovinski literaturi, ki jo je (vrzel) jako obžalovati. Zakaj ne bi bilo brez vrednosti, ako bi kak korekten te-meljiti opis poplaze seznanil splošnost z bistvom in važnostjo naroda Slovencev. Zdi se nam, da bi bilo to hvaležno pod-jetje, ako bi morda naše naučno ministr-stvo, morebiti v sporazumljenju s cesar-sko akademijo znanosti in z v poštev pri-hajajočimi historičnimi družbami dalo po-bude, da se izpolni ta vrzel v avstrijski zgodovini in ako bi v ta namen pozvedo-valo v poklicanih in v to usposobljenih krogih. Dispozicija za tako delo, ki bi se morda s podelitvijo kakega štipendija naj-bolje pospešilo, bi bila dana po dveh motriščih: prvi del naj bi bil objektivno-zgodovinski, drugi pa naj bi podal raz-viden pregled razmer, pod katerimi žive sedaj Slovenci in se razvijajo: osvetil naj bi torej kulturne, gospodarske in politi-ke momente.«

Tako »Information«. Naj ob tej pri-liki kratko opozorimo na razpravo vse-učiljskega docenta dr. Edvarda Traversa: »Cenni sulla natura, storia ed arte dell'Istra interna« (Migljaji o prirodi, zgodo-vini in obrti notranje Istre), ki jo je te dni priobčil »L'eco del Litorale«. Dr. Tra-versa govori tu o Slovincih in Hrvatih z očividnim zaničevanjem in preziranjem, kakor o popolnih barbarih in »misera con-tribuenti plebs«. Nasprotno pa povzdiguje italijanski živelj »kot nosilca kulture in obrti«, kot »dediča Rima in Benetk« ter ne more dovolj naglasiti čvetoče beneške dobe v mestih zapadne istrske obale. Ka-kor nas veseli izjava dunajske »Informa-tion«, tako se moramo čuditi takim ne-umestnim opazkam laškega lista v se-danjih časih!

Pristopajte kot člani k »Rdečemu križu!